

Romà Vallès:

“Ningú m’ha aclarit encara per què em van girar la cara”

Maria Palau
BARCELONA

És un històric de l'informalisme. Però no li acaba d'agradar que li ho diguin, que és informalista. “Jo sóc molt formal, vull dir que sóc molt seriós. Sé que quan m’ho diuen ho fan amb una ganyota de menyspreu.” Romà Vallès (Barcelona, 1923) és un artista vellet, amb una salut de ferro, una lucidesa sincera i honesta i una força interior corprenedora. Les ha vist de tots colors, però la conclusió a una vida tan agitada és que se n’ha sortit, i més que se’n sortirà quan el pas del temps endreci les coses. Als anys cinquanta i seixanta, va ser un déu en l’escena artística catalana, però als setanta va caure en un pou maleït d’enveges, revenges i d’oblit forçat. Però ell, fidel al seu ideari artístic i a unes conviccions humanistes insubornables, va seguir pintant, fins que a finals dels anys noranta se’l va rescatar. *Memòria 88* és el títol de l’exposició que presenta l’Espai Volart 2 de la Fundació Vila Casas (fins al 29 d’abril). Memòria és el que massa sovint falta en l’art català per reconèixer els mèrits d’aquells que han obert camí. En aquesta entrevista, Romà Vallès parla sense malícia, tot i que no posa suavitzants als moments més crítics de la seva trajectòria. Se’l veu feliç i molt il·lusionat perquè l’exposició viatjarà, a principi de maig, a París, on va exposar per última vegada el 1969.

Les forces no li fallen. Per pintar aquests quadres en cal molta, d’energia, física i mental.

No paro. Parar seria donar-ho tot per acabat. Jo hi vaig, encara hi vaig, perquè tot i que la majoria de coses em sonen a *déjà vu*, sempre n’acabo descobrint una de nova, que em sorprèn i em fa treure el neguit de dins.

Pateix quan crea?

Quan estic creant no toco de peus a ter-

HISTÒRIC DE L’INFORMALISME,

l’Espai Volart 2 de la Fundació Vila Casas exposa la seva obra amb un crit de guerra: ‘Memòria 88’

ICONA DE L’ART DELS ANYS SEIXANTA, als

setanta se’l va arraconar radicalment fins que va ser rescatat a finals dels noranta amb una exposició a la Pia Almoïna

En el fons, sé que hi sóc, en la història de l’art d’aquest país. Agradi o no el que faig. No els quedarà més remei que acceptar-ho

ra. No sé el que faig! He trencat molta obra al llarg de la meua vida. Sempre he estat molt selectiu. No hi ha pautes. Sembla que està fet de qualsevol manera, però no, hi ha tot un procés al darrere. En el meu treball hi ha una part molt reflexiva. I, tot i que fa 60 anys que pinto, encara ara em dic: “Això no ho havia fet mai a la vida!” Del 2000 cap aquí estic molt ocupat amb el paper maixé, és el més nou de la meua obra.

Un any clau en la seva biografia artística?

El 1954. Absolutament clau. Molta gent diu que, en aquella època, a Barcelona no hi passava res. I això no és ben bé veritat. Sí que hi passaven coses. Ara bé, de la revolució de la pintura ningú no en tenia ni idea. D’art nou, del que se’n diu nou, no n’hi havia. I jo tenia ganes de saber què passava a fora. L’estiu del 1954, amb diners de la meua butxaca, me’n vaig anar a París i sí, allà vaig descobrir moltes coses. I die amb diners de la meua butxaca perquè jo ja feia un parell d’anys que em guanyava la vida com a professor. La docència no em va privar mai de pintar; ben al contrari, em va donar independència.

Tantes coses va descobrir a París que, un any després, va pintar la seva primera obra abstracta.

Sí, la meua abstracció era una mica primitiva, amb connexions amb l’art màgic. I el 1956 ja em vaig submergir totalment en l’informalisme. M’ho vaig jugar tot amb aquesta carta. I vaig exercir de profeta, tot i que això no m’ho volen reconèixer...

Van ser uns anys molt intensos en què vostè tenia una gran reputació. Alexandre Cirici i Juan Eduardo Cirlot van escriure crítiques molt elogioses de la seva obra.

Era dalt de tot. Tàpies ja era Tàpies, però tampoc era qui és avui. En Cirici deia lla-

vors que jo estava més avançat que ell, perquè anava més enllà.

En quin sentit?

Doncs que el meu art contenia coses que no donava l’informalisme. Vaig apostar per un món nou en què l’atzar tenia molta importància, sí, però també s’obria a una figuració, imaginària si tu vols. Seguir la taca per la taca, no, jo això no ho feia. Duia una càrrega d’El Greco molt forta, no m’interessava trencar amb tot. Amb tot, no.

S’havia imaginat que podia tocar el cel fent d’artista?

Vaig dubtar molt abans de decidir que volia ser artista. No tenia clar si ser arquitecte, si ser aparellador o, fins i tot, si fer alguna cosa que no tingués absolutament res a veure amb les belles arts. Però el dia que ho vaig veure clar, llavors sí que m’hi vaig implicar al cent per cent, és a dir, que sabia que la cosa anava de jugar-s’hi la pell. Sabia que, si escollia fer d’artista, m’hi jugava el futur. N’era molt conscient. Si hagués triat la carrera d’arquitecte, potser m’haurien anat millor les coses...

Se’n penedeix?!

No, dona, no. Si te la jugues, te la jugues i punt, facis el que facis. Pensa que els dies que no pinto em poso malalt. El que passa és que a la vida hi ha un moment en què has de decidir. I el que vull dir-te és que jo sabia que em posava en un món molt difícil. És un món molt i molt competitiu. Un món petit i cruel... I aquí, a casa nostra, encara molt més. A París o a Londres hi ha diversos grups, amb inquietuds diferents, i és fàcil trobar-ne un on encaixes. Aquí, o ets al grup dels que manen o et deixen a l’estacada. Aquí no més manen uns quants, i si no ets de la seva corda no hi tens res a fer. Som un país petit, pobre, miserable i desgraciat; què vols que et digui?

Vida i art. Ho va escriure Cirlot el 1966: "La història del seu art seguirà obrint capítols mentre la de la seva vida continuï." Per sort, Romà Vallès és un home amb prou salut per viure molts anys, ja en són 88, i a dins seu encara du el cuc de l'art com si acabés de néixer. Cirlot era un mag, ja el coneixem. Però no tothom li ha rigut les gràcies a aquest artista vital, entranyable, que el 1955 va crear la seva primera obra abstracta i, un any després, la primera peça informalista. Va obrir camins, va ser reconegut (i com es troben a faltar galeristes com René Metras!), i després va haver de superar un llarg temps de silenci, menystingut per vells recels. La seva trajectòria d'artista ha estat intensa, i ha pogut compaginar-la, qui sap si fins i tot rellançar-la, amb la seva faceta de pedagog. Un mestre de cap a peus ■ QUIM PUIG

Patl'm de Cirlot.

Vaig aprendre molt d'ell. Em va obrir un món de coneixements. Era un personatge de talla gegant, feia por. Tenia un caràcter molt dur. Recordo que els diumenges coincidíem al mercat de llibres vells de Sant Antoni i m'impressionava veure'l ensumar els volums. Trobava el que buscava. Tenia un olfacte especial. Creia en la meua obra, molt, hi creia molt. Perquè jo, com ell, estic convençut que hi ha molt més del que veuen els nostres ulls. És ben poca cosa el que veiem, i l'art té la gran virtut d'acostar-se una mica a aquestes altres coses invisibles, però que existeixen. És com un sentiment religiós, però que no té res a veure amb la religió, ni amb els capellans!, perquè és gent molt tancada i l'art és molt i molt obert.

També li he de demanar per René Metras, el seu galerista.

Un savi. Un personatge molt interessant. Em va organitzar set o vuit exposicions, i això no ho va fer cap més artista!

Però quan va morir, en les seves necrològiques i en els homenatges que li van retre, vostè no apareixia per enlloc.

Va morir el 1984. Però és que jo, a finals dels anys setanta, ja havia entrat en una dinàmica molt dolenta. No agradava que

renovés tant. Com quan vaig introduir el *collage*, que em deien: "I ara per què has de fer aquestes bestieses?" De mi, des de feia un temps, ja no se'n parlava tant com abans.

Què va passar perquè se l'oblidés tan fàcilment? I d'una manera tan radical, per cert.

Va ser una suma de coses. La política hi va fer molt. No m'agrada parlar de política. Després de la Caputxinada, en la qual jo no vaig participar, en Cirici em va girar la cara.

Però la seva obra estava compromesa amb el seu temps, era rebel amb la dictadura.

Ningú m'ha aclarit encara per què em va girar la cara. Quan va morir en Metras, ningú em deia ni ase ni bèstia. Silenci.

Tot per culpa de la política?

Bé, després, als setanta va entrar en escena l'art conceptual, l'últim que em faltava, com si l'art no hagués estat conceptual tota la vida. Allò era com fer brometes, i jo he estat molt seriós sempre.

Tàpies els va dir de tot als membres del Grup de Treball.

Devia ser per alguna cosa, no? El que

passa és que a mi no m'ho van perdonar, i em van deixar de banda.

El va afectar?

Et dic la veritat? No em va importar gaire. Jo vaig seguir pintant, com si res. Què havia de fer? Pagar per poder exposar? No n'he donat mai ni cinc per fer una exposició. Només faltaria. I ho dic sense rancúnia, no sento odi per ningú. Jo he estat amic de tothom. Amics íntims? No, això no, jo sóc molt solitari, no he fet pinya amb ningú.

Sort va tenir de l'Aragó.

Vam comprar una casa a Calaceit el 1972 i, des de llavors, en aquelles terres m'han estimat moltíssim. Em van fer fill adoptiu. Quan aquí tothom m'ignorava, allà em van organitzar exposicions importantíssimes. Després, per sort, a finals dels noranta tot es va tornar a posar al seu lloc. Tot va tornar a ser *normal*, per dir-ho d'alguna manera. La Generalitat va impulsar una gran exposició a la Pia Almoina i vaig tornar a entrar a escena.

Ja que en aquesta entrevista hem mencionat tantes vegades Tàpies, m'agradaria saber quina relació ha tingut amb ell.

Ens han volgut fer creure que l'informalisme ha estat cosa de Tàpies i de quatre

més, i això no ha estat així. He tingut relacions molt desgraciades amb ell, ja t'ho diré ben clar. Quan érem joves, recordo que jo ja tenia cotxe, un 600, i en Cirlot, que no en tenia, em va dir d'anar a veure en Tàpies al Montseny. Doncs cap allà. Quan hi vam arribar, a Tàpies no li va agradar gens veure'ns. A mi no em va deixar ni entrar a casa seva. I en Cirlot em va sortir de males maneres. Van parlar de negocis. Treia foc pels queixals!

Vaja...

Tàpies no ha ajudat tot el que podia ajudar la gent d'aquí. Ha tancat el camí a molta gent.

...

No et dic res que ja no hagin dit altres abans.

Intueixo que amb l'art no s'ha fet milionari, però no sé si persegueix més el reconeixement, vull dir si li treu la son pensar que tota la seva lluita no quedarà recollida en la història.

Milionari? No, gens ni mica! Tot i que he anat venent sempre, no gaire, però sempre. No l'he anat a buscar, la reputació. En el fons, sé que hi sóc, en la història de l'art d'aquest país. Agradi o no el que faig. No els quedarà més remei que acceptar-ho. ■